

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSM.422.8.2016.AD

Warszawa, 22 czerwca 2016 roku

Pan
Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości
Prokurator Generalny

do Rzecznika Praw Dziecka coraz częściej wpływają zgłoszenia dotyczące postępowań sądowych w zakresie uprowadzenia dziecka za granicę. Rodzic, który utracił możliwość kontaktu z dzieckiem, dochodzi swoich praw, wszczynając postępowanie na podstawie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.

Analiza orzeczeń dotyczących uprowadzenia dzieci za granicę wskazuje, że przed wydaniem rozstrzygnięcia sądy niejednokrotnie ograniczają się do ustalenia, czy wywiezienie dziecka nosi cechy bezprawnego uprowadzenia lub zatrzymania w rozumieniu art. 3 przywołanej powyżej Konwencji haskiej. Nie rozważają natomiast dość wnikliwie i wszechstronnie, czy w sprawie zachodzą przesłanki określone w art. 13 lit. b Konwencji, które zwalniają sąd z obowiązku wydania orzeczenia w przedmiocie powrotu dziecka do miejsca stałego pobytu, jeżeli istnieje poważne ryzyko, że powrót naraziłby dziecko na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w sytuacji nie do zniesienia.

W tym kontekście szczególnie niepokojące są sytuacje, gdy sądy oddalają wnioski dowodowe stron zmierzające do wykazania istnienia tych przesłanek. W szczególności chodzi tu o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych psychologów, których zadaniem jest dokonanie oceny, czy powrót dziecka jest zgodny z jego dobrem, jak również dowodu z zeznań świadków na te okoliczności.

W mojej ocenie przeprowadzenie dowodów wnioskowanych przez rodzica, który odmawia wydania dziecka, jest niezbędne dla prawidłowego ustalenia całokształtu stanu faktycznego sprawy, a co za tym idzie do właściwego zastosowania przez sądy Konwencji i wydania rozstrzygnięcia odpowiadającego najlepiej pojętemu interesowi dziecka.

26 lat Konwencji
o Prawach Dziecka

O tym, że stosowanie Konwencji haskiej stanowi w dalszym ciągu dla sądów polskich wyzwanie, świadczy także liczba spraw dotyczących tej tematyki rozpoznawanych przez Europejski Trybunał Praw Człowieka. Tylko w ciągu ostatniego roku zostały wydane dwa wyroki, w których Trybunał uznał, że doszło do naruszenia prawa do poszanowania życia rodzinnego gwarantowanego art. 8 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności na gruncie postępowań prowadzonych przez polskie sądy w trybie Konwencji haskiej (wyrok z dnia 21 lipca 2015 r. w sprawie R.S. przeciwko Polsce, skarga nr 63777/09; wyrok z dnia 1 marca 2016 r. w sprawie K.J. przeciwko Polsce, skarga nr 30813/14), a w kolejnej sprawie doszło do ugody pomiędzy skarżącym a Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, w wyniku której wypłacono skarżącemu zadośćuczynienie (postanowienie z dnia 22 marca 2016 r., skarga nr 56609/13). Kolejne sprawy już zakomunikowane Rządowi Rzeczypospolitej oczekują na rozpoznanie przez Trybunał (skarga nr 28768/12, skarga nr 28481/12).

Wspomniana praktyka sądów w stosowaniu przepisów Konwencji haskiej może wynikać z faktu, iż wnioski dotyczące wydania uprowadzonych dzieci stanowią niewielki odsetek spraw rozstrzyganych przez sądy rodzinne. Wydaje się więc, że celowym byłoby przeprowadzenie specjalistycznych szkoleń dla sędziów orzekających w sprawach rodzinnych, obejmujących także istotne dla tej tematyki orzecznictwo organów międzynarodowych, a w szczególności Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Szkolenia te umożliwiłyby wypracowanie dobrych praktyk akcentując jednocześnie, że dobro dziecka stanowi nadrzędną zasadę, którą należy się kierować przy rozpatrywaniu spraw prowadzonych w trybie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.

Mając powyższe na uwadze, zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości przeprowadzenia wspomnianych szkoleń dla sędziów sądów rodzinnych orzekających w sprawach o wydanie dziecka na podstawie Konwencji haskiej.

Będę wdzięczny za poinformowanie mnie o zajętych w przedmiotowej sprawie stanowisku Pana Ministra.

Z wyrazami szacunku
Marek Piłchucki